

О. М. Мовчан

Петровський Григорій Іванович



ПЕТРОВСЬКИЙ Григорій Іванович (23. 01(04. 02). 1878, Харків, за ін. даними — с. Печеніги Вовчанського пов. Харківської губ., нині с-ще Чугуївського р-ну Харківської обл. — 09. 01. 1958, Москва) — радянський і партійний діяч. Навчався у початковій церковній школі та на вечірніх технічних курсах для робітників. Працював на заводах Катеринослава (нині Дніпро), Харкова, Миколаєва, Маріуполя (нині Донецька обл.), Донбасу. 1895 приєднався до революційного руху. Від 1897 — член катеринославського «Союзу боротьби за визволення робітничого класу», згодом — Катеринославського комітету РСДРП. 1900 і 1903 зазнав репресій з боку царського уряду. Один із організаторів Катеринославської ради робітничих депутатів і бойового страйкового комітету (1905). У 1912 обраний депутатом 4-ї Державної думи Російської імперії від Катеринославської губ., очолив більшовицьку фракцію. 1913 кооптований до ЦК РСДРП. 1914 заарештований і засланий до Східного Сибіру. У червні 1917 повернувся до Петрограда (нині Санкт-Петербург), у липні 1917 посланий представником ЦК РСДРП(б) до Катеринослава і Донбасу. Активний учасник організації боротьби проти УЦР. Від серпня 1917 — член Катеринославського комітету РСДРП(б), гласний Державної думи і депутат Ради. На 2-му Всеросійському з'їзді рад 1917 обраний членом Всеросійського ЦВК. У листопаді 1917 — березні 1919 — нарком внутрішніх справ РСФРР. Активний прихильник «червоного терору». Один із організаторів встановлення радянської влади на Донбасі. Брав участь у підписанні Брестського мирного договору РСФРР з державами Четверного союзу 3 березня 1918. У березні 1919 обраний головою ВУЦВК. Член Тимчасового бюро по керівництву партійною роботою на територіях України, звільнених від військ [А. Денікіна](#); у грудні 1919 — лютому 1920 — голова Всеукраїнського революційного комітету; 1920—33 — голова Всеукраїнської центральної комісії незаможних селян. 1920—38 — член політбюро ЦК

КП(б)У; 1921—39 — також член ЦК РКП(б)/ВКП(б); 1926—29 — кандидат у члени політбюро ЦК ВКП(б). Від 1922 — заступник голови ЦВК СРСР. У 1920-х рр. очолював комісії ВУЦВК з опрацювання проєктів законів аграрного законодавства та щодо радянського будівництва. Під час голоду 1921—23 в УСРР займав непослідовну позицію у питаннях хлібопостачання РСФРР і допомоги голодуючим УСРР. Спочатку «з політичних міркувань» анулював постанову Української економічної ради про проведення обстеження становища в неврожайних українських губерніях, але потім, у травні 1922, звертався із клопотаннями до Всеросійської ЦВК припинити вивіз продовольства за межі УСРР. В ін. питаннях послідовно проводив ленінську політику в Україні. Після смерті В. Леніна підтримував сталінський політичний курс, однак під час голодомору 1932—33 знову проявив, як вважав Й. Сталін, недостатню твердість. 1937—46 — депутат ВР СРСР. 1938 знятий із посади голови ВУЦВК і відкликаний до Москви. 1939 на 18-му з'їзді ВКП(б) оголошено про зв'язок П. з «ворогом народу» [С. Косіором](#). Від 1940 — заступник директора з господарської частини Музею революції (Москва). Після смерті Й. Сталіна реабілітований.

Рекомендована література

1. Меленевский А. Ф., Курыль Г. Н. Г. И. Петровский. 1987;
2. Голод 1921—1923 років в Україні. 1993 (обидві — Київ).

Бібліографічний опис:

Петровський Григорій Іванович / О. М. Мовчан// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2025. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-890013>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).